

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakkönyvek ismertetését.

+

K Ö N Y V S Z E M L E

025.49

HOVÁNYI G.: Ranganathan Kettőspont osztályozása, a tizedes osztályozások és a dokumentáció. Évkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ. Bp. 1962. 147-185.p.

A Kettőspont-osztályozás háromnál több dimenziós osztályozás; ennek legjelentősebb alapelveit, törvényeit, posztulátumait, majd az osztályozás gyakorlati munkáját ismerteti RANGANATHAN vonatkozó művei alapján. Ezt a műszaki szakirodalom egyik összetett fogalmát kifejező osztályozási példa egészíti ki, mintegy bizonyítékul a Kettőspont-osztályozás egyértelműségének, az ETO-nak a rendszeréből folyó bizonytalanságával szemben. A két- és háromdimenziós /pl. ETO/ osztályozásokkal összehasonlítva, tiz fő kérdésben domborodik ki a Kettőspont-osztályozás fölénye. A dokumentáció gépesítésében valószínűtlen a Kettőspont-osztályozás gyakorlatának meghonosodása; az osztályozás alkotó-elemzési /facet-analysis/ módszerének elve azonban hasznos segédeszköznek ígérkezik egy következetes és a szükséges mélységig feltáró tárgyszavas feldolgozás számára.

"4.017"

FEJÉR István: Adalék a szakirodalom elévülésének vizsgálatához. Évkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ. Bp. 1962. 127-146.p.

A műszaki szakirodalomban /könyvek, folyóiratok, szabadalmak stb./ egyre nagyobb problémát jelent a különböző nyomdai termékek előállításának idejének meghatározása. Ez különösen a hagyományos műfajok mellett egyre nagyobb tért hódító és nagy példányszámban megjelenő nem szokványos dokumentumfajták selejtezésére vonatkozik, amelyeknek a tájékoztatás szempontjából az utóbbi időben erősen megnőtt a jelentőségük. A kvantitatív, kvalitatív és komplex meghatározások nem adnak megnyugtató eredményeket az elővétel mértékére, csak elősegítik a további vizsgálatok eredményességét. A meghatározásnál feltétlenül figyelembe kell venni: a/ a szakterületet, b/ a műfajt, c/ a nyelvterületet, d/ a műszaki fejlődés színvonalát és a gazdasági helyzet által meghatározott igényeket.

A fentiek mellett tekintetbe kell venni a dokumentációs szolgáltatások hatását is, amelyek a vizsgálatok céljának megfelelően felhasználandók. Célzerű volna a kérdések végleges és egységes megoldására a FID regionális szerveiben széleskörű vizsgálatokat kezdeni.

651.928:681.177

OROSZ Gábor: Az egysoros peremlyukasztású kártyák jelkulcsrendszereiről. Fvkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, Bp. 1962. 186-235.p.

Az egysoros peremlyukasztású kártyák direkt, szemidirekt és "1-2-4-7" kódolási eljárásait ismerteti. A tanulmánynak kettős célja van:

Egyrészt az egysoros kártyák jelkulcsrendszer-elméletének kiépítéséhez kíván hozzájárulni. Ezt a célt szolgálja az egész probléma-komplexum szisztematikájának felállítása, a törvényszerűségek definiálása, és ahol lehetséges, matematikai képletek formájában való rögzítése.

Másrészt a gyakorlati igényeket is kielégíteni törekszik: számos kidolgozott jelkulcsrendszert közöl, amelyek egyaránt használhatók dokumentációs, könyvtári irodaügyleti, kutatási adatok tárolására és visszakeresésére.

658.513.009.4 OMEDK

JÁNSZKY Lajos: Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ 1961. évi munkája. Fvkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, Bp. 1962. 7-67.p.

Az intézmény az 1961-re előirányzott tervét teljesítette. A könyvek állománygyarapításában 10 %-os, a folyóiratok beszerzésénél 15 %-os növekedés mutatkozott az elmúlt évhez viszonyítva. Új feladatot a főlős példányok selejtezése a tulusfoltosság csökkentése céljából. Az olvasóforgalomban az újonnan bevezetett kölcsönzési rendszer következményeképpen nagymértékben növekedett a kölcsönzők száma.

Az intézet dokumentációs tevékenységében főleg a témafigyelési szolgálat fejlődött sokat 1961-ben, amennyiben a tervezettnél 100 % -kal több adatot szolgáltatott. Új típusú szolgáltatásként került kiadásra a műanyagipar tárgykörében a "Műszaki Információ" című sorozat. Az 1961-es évben 10 különféle tárgykörre vonatkozó témadokumentációs kiadvány került kiadásra.

Az intézet fordítási szolgálatának forgalma a tervezettnél nagyobb mértékben emelkedett, elsősorban a kiszolgáltattott fordításminták oldalszáma növekedett jelentős mértékben. A központi fordításnyilvántartás munkája is ugrásszerűen megnőtt. A fordításnyilvántartási csoport működésének eredményeképpen népgazdasági szinten mintegy 3,5 millió forint megtakarítás mutatkozott.

A módszertani osztály munkája is jelentősen fejlődött az elmúlt évben. 1961-ben a termelési hálózatban működő nyolc alközpont munkáját részletesen felülvizsgálták. Az 1961-ben megindított módszertani kiadványsorozatnak öt számát adták ki. Folytatódott az 1960-ban megkezdett középfoku könyvtárosképzés.

Az intézet nemzetközi kapcsolatai 1961-ben tovább bővültek, amit az is bizonyít, hogy az elmúlt évben 19 külföldi könyvtári és dokumentációs szakember tanulmányozta az intézmény munkáját. Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ továbbra is ellátta a FID nemzeti tagjának feladatait. A főigazgató 1961-ben résztvett a FID 27. londoni konferenciáján.

658.513.009.4:021.6

BALÁZS S. - SZABOLCSKA F.: A műszaki termelési könyvtári és dokumentációs hálózat 1961-ben. Evkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, Bp. 1962. 68-81.p.

A műszaki termelési könyvtári és dokumentációs hálózat 1961-ben az előző évekhez hasonlóan egyenletesen fejlődött. Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ - mint a termelési hálózat központja - több fontos kérdést oldott meg az ipari tárcákkal közösen a dokumentációs munka koordinálása, a módszertani irányítás, a hálózati selejtezés és a középfoku könyvtárosképzés terén.

A különféle szempontok alapján összesített statisztikai adatok szerint: 761 üzemi, 101 tervező-, kutatóintézeti és 43 egyéb intézeti, azaz összesen 905 műszaki könyvtár működött a hálózatban 1961-ben.

A hálózatban 249 főfoglalkozású könyvtáros, 84 fordító, 63 dokumentalista működött, a mellékfoglalkozású könyvtárosok száma pedig 829 volt. A 905 műszaki könyvtár összállománya 1961-ben 3 045 262 egység volt, és az 1960-as évhez viszonyítva 13,2 % -kal gyarapodott. A hálózat teljes állományának 55,2 % -a könyv, 11,2 % -a folyóirat, 33,6 % -a egyéb, nem hagyományos dokumentumfajta volt.

Az olvasóforgalom is emelkedett, a beiratkozott olvasók szám szerint 89 000-ről 100 000-re. A műszaki dolgozók 56,5 % -a, a fizikai dolgozók 3,1 % -a, egyéb /pénzügyi, adminisztratív stb./ dolgozók

9,6 %-a rendszeres olvasója a könyvtáraknak.

1961-ben a hálózat 905 könyvtára összesen 29 369 000 Ft-ot költött a különböző dokumentumok beszerzésére.

Az üzemekben a műszakiaknak 15 %-a, a tervező- és kutatóintézetekben a műszakiak 42 %-a használja a központi dokumentációs szolgáltatásokat. A számszerű adatok közül ki kell emelni a vállalatoknál készített 220 000 oldal fordítást, és az 1961-ben összeállított 817 bibliográfiát, ill. irodalomkutatást, amelyben összesen 31 000 adatot közöltek.

659.24:002

POLZOVICS Iván: A műszaki dokumentáció országos szervezetének és szervezésének problematikája, fő irányai a szocialista országokban és a hazai megoldás kívánalmai. Evkönyv-1961. Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ, Bp. 1962. 85-126.p.

BRADFORD felismerve az elsődleges szakirodalmi anyag szóródásának törvényszerűségét, javasolja a dokumentációs szervezetek egyesítését. Ez teljesebb feltérési lehetőséget biztosítana, s pénzügyileg is gazdaságosabb. Ez a terv kapitalista körülmények között meghiúsult.

A szocialista országokban a dokumentáció szervezetének három fő típusa van:

a/ az NDK-ban megvalósított, a helyi szervekre épített teljesen decentralizált szervezet,

b/ Cseh- és Lengyelországban jelenleg kialakulóban levő forma, ahol a központi szerv irányító és operatív feladatokat lát el, míg a helyi szervek szakterületen dolgoznak.

c/ A Szovjetunióban, és Romániában, Kínában, Bulgáriában is, országosan központosított a dokumentációs feltáró és közreadó tevékenység.

Magyarországon a dokumentáció szervezete négy szakterületen - műszaki-, mezőgazdasági-, orvosi-, közgazdasági tudományágakban - centralizált. A szervezetnek ez a felépítése még sok párhuzamos munkát tesz lehetővé, és hiányzik a koordinálás.

A tanulmány javaslata a kétlépcsős dokumentációs rendszer:

a/ a műszaki-tudományos szakirodalom /folyóiratcikk, monográfia, kutatási jelentés, disszertáció, kongresszusi beszámoló/ centralizált feldolgozási rendszere,

b/ a gyakorlati műszaki-termelési szakirodalom /ujítás, tapasztalatossere, prospektus, tanulmányuti-jelentés stb./ feldolgozása szakmai és iparági negosztásban.

659.24

VAJDA Erik: A műszaki tájékoztatás néhány kérdése. Bp. 1962. házi soksz. 72-89.p. /OMKDK Módszertani Kiadványsorozata 1962. 5.sz./

Az üzemi dokumentációs kiadványok válfajait tekinti át, és az ilyen tájékoztató jellegű kiadványokkal kapcsolatos problémákat veti fel, amilyenek: a tájékoztatás "címzettei" és céljai, a tájékoztató forrásai, minőségi és szervezési kérdések.

659.24.001.24

PATEK Ferenc: Operáció-kutatási feladatok a könyvtárakban. Bp. 1962. házi soksz. 47-71.p. /OMKDK Módszertani Kiadványsorozata 1962. 5.sz./

A műszaki tájékoztató szolgálat matematikai elméletére vonatkozó javaslat mintegy példaképpen matematikailag megfogalmazza különféle jellegű vállalati osztályok információ iránti szükségletét, vagyis módszert ad a szükséglet számítására. A matematikai módszerek alkalmazhatóságát hangsúlyozza az alábbi feladatokra is: könyvtárak optimális tervezése, valutakeret szétosztása, dokumentációs tervezés, szerzeményezés tervezés, leltárellenőrzés.

659.24:027.6

GYÖRE Pál: A vállalati szakkönyvtár feladatai a műszaki tájékoztató szolgálatban. Bp. 1962. házi soksz. 7-32.p. /OMKDK Módszertani Kiadványsorozata 1962. 5.sz./

A műszaki termelési könyvtári hálózatban rövidesen ki kell alakulnia az egységesen szervezett műszaki tájékoztatói szolgálatnak. E cél elérése fontos feladatoktól függ, amelyek az állománygyarapítás, feldolgozás, bibliográfiai tájékoztatás területén hárulnak könyvtárainkra. E feladatok részletezése.

A vállalati műszaki tájékoztató iroda célszerű megszervezésének elvei és példák a KGM területéről. A műszaki propaganda célja és formái. A tájékoztató és propaganda szolgálat kapcsolata a műszaki fejlesztéssel. A javaslat jellegű tanulmány a kialakult helyzetet mérlegelve hozzájárul a tájékoztatás ügyének rendezéséhez.

659.24:323.332 OMKDK

KORBULY Sándor - ROSNER Miklós: Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ szerepe a fizikai dolgozók műszaki műveltségének emelésében. Bp. 1962. házi soksz. 33-46.p. /OMKDK Módszertani Kiadványsorozata 1962. 5.sz./

Az OMKDK és a műszaki termelési könyvtári hálózat szolgáltatá-

sait a fizikai dolgozók aránylag kis mértékben veszik igénybe, ugyanakkor azonban műszaki műveltségük minél erőteljesebb emelése az ipar fejlesztése szempontjából fontos, a szocializmus építésének egyik alapfeladata. Az olvasói kedv felkeltésének és a megfelelő irodalommal való ellátásnak mélyreható elemzése és javaslatok: a könyvtári állományegységek színvonal szerinti megjelölésére, a propaganda munkára, hálózatok együttműködésére, "mintaüzemek" kialakítására stb.

778.5:5/6/083.84/

Munkásvédelmi filmek katalógusa. Bp. 1962. Táncsics Könyvkiadó. 135 p. Veszprémi Megyei Népművelési Tanácsadó Film és Szemléltető Tárának Filmjegyzéke. Veszprém, 1962. Veszprém Megyei Népművelési Tanácsadó. 62 p.

A két katalógus két különböző típust képvisel.

A "Munkásvédelmi filmek katalógusa" tematikus összeállítás, a bevezetés a munkavédelmi és balesetelhárítási filmek jelentőségével foglalkozik, majd tájékoztatást ad a filmek és vetítőgépek használatáról és helyes kezeléséről. A katalógus felépítése: a filmek az egyes iparágak szerint vannak csoportosítva /az iparágakon belül a felsorolásban nincs rendszer/. Két mutató segít a keresésben: szakmai címjegyzék /az iparágakhoz tartozó filmek, ezen belül betűrendbe sorolás/, valamint egy betűrendes címjegyzék. Az egyes filmek egy-egy külön lapra kerültek, a kötés módja az iratok összekapcsolásához hasonló, így a katalógus szétszedhető, és bármely filmmel rendelkező intézmény saját szempontjai szerint rendezheti. A katalógus kölcsönzési lehetőségekről nem tájékoztat, a film jellemzésére a minimálisan szükséges adatokat közli.

A "Veszprémi Megyei Népművelési Tanácsadó Film és Szemléltető Tárának filmjegyzéke" a filmtár rövid film /és diafilm/ anyagát adja a következő csoportosításban: mezőgazdasági filmek, ismeretterjesztő filmek, ipari filmek, egészségügyi-, sport- és kulturfilmek. A katalógus bevezetesként a megyei filmtár működési szabályzatát ismerteti, a film jellemzésére csak a címet, hosszúságot, igen rövid tartalmat és a sorszámot közli. Egy filmtár katalógusa ilyen formában igen nagy segítséget nyújthat különböző intézmények ismeretterjesztő munkájához.

